

ಶ್ರೀಮಾತೆ

ಮೂಲ ಬಂಗಾಳಿ : ಆಶುತೋಷ್ ಮಿತ್ರ

ಅನುವಾದ : ಸ್ವಾಮಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗಾನಂದ

ಭಾಗ ೨



ಕೃಷ್ಣಲಾಲ್ ಒಬ್ಬನಿಗೇ ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಲೂರು ಮಠದಿಂದ ನಾನು ಬಂದೆ. ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಕೃಷ್ಣಲಾಲ್ ಮತ್ತು ನಾನು, ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದೆವು. ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಹಗಲು ಕಂಬೂಲಿಯಾತೊಲಾದಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ಯೋಧನ ಪ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ನಮಗೆ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿ ಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜರ ಸೇವೆಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೃಷ್ಣಲಾಲ್ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ, ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜರೊಂದಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಹೊಂದಿದ್ದ. ಅವರ ಮಲಮೂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡದೆ ತಾನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನು ಪಠ್ಯದ ಆಹಾರ ತಯಾರು ಮಾಡುವುದು, ರೋಗಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಔಷಧ ಹಾಗೂ ಪಠ್ಯ ನೀಡುವುದು, ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದೆ. ಕೆಲಸ ಮುಗಿದು ಬಿಡುವು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ನಾನು ಮೇಲಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ರೋಗಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸು

ತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಲ್ಲದೆ ಅವರು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಮಾತುಕತೆ ಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊರಟು ಬರುವಾಗ ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಗ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಬಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಅಥವಾ ಪುರುಷ ಭಕ್ತರು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ. ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಕುಟುಂಬದ ವರಮಾನವೂ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು; ಹೇಗೋ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚ ನಿರ್ವಹಣೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಮೇಲಂತಸ್ತಿಗೆ ನಾನು ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾಕೆ ಭಕ್ತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಆಕೆ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರನ್ನು ಕೇಳಿದಳು, “ಇವರು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ತಮ್ಮನೇ?” ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ, “ಹೌದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನನಗೆ ಅವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರೆಂದರು, “ಇವಳು ಮೇನಿಯ ತಾಯಿ.” ಒಳ್ಳೆಯ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು.” ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನ ನಾನು ಮೇನಿಯ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿದೆ.

ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜರ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು; ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೆ ಚೈತನ್ಯ ಸಾಲದೆ ಹೋಯಿತು. ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷೀಣವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತುಂಬ ಕಳವಳವುಂಟಾಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಶ್ರೀಮಾತೆ ಅವರಿಗಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು. ಬೇಲೂರು ಮಠದಿಂದ ಗುರುಭಾಯಿಗಳು ಬಂದು ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ನೋಡಿ ಹೋಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ಅವರ ತಂದೆ ನವೀನಚಂದ್ರ, ಚೌಧುರಿಯವರೂ ಬಂದು ನೋಡಿ ಹೋದರು. ನಾವು ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟು ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಎಂದಿನಂತೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ತೋಟದ ಮಾಲಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಹೂಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಕಾಲುನೀಡಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿ ಅವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನನಗನ್ನಿಸಿತು, ರೋಗಿಗೋಸ್ಕರ ಅವರು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು. ಆಗ ನನ್ನ

೧. ಆಕೆ ರಾಜಬಾಲಾ ಘೋಷ್. ಅವಳು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮಗ ನರೇಶಚಂದ್ರ ಘೋಷ್ ಕೂಡ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಶಿಷ್ಯ. ಅವನ ಅಕ್ಕನ ಹೆಸರು ಮೇನಿ.

ಅಲ್ಲಮತಿಗೆ ಏನು ಹೊಳೆಯಿತೋ, ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲೆತ್ತಿಸಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅವರು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಅವರು ತಲ್ಲಣ ಗೊಂಡು, “ನನ್ನ ಮಗು ಯೋಗಿನ್‌ಗೆ ಏನಾಗುವುದು, ಮಗೂ?” ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೆಂದೆ, “ಯಾಕೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತೀರಿ, ಅಮ್ಮಾ? ಅವರಿಗೆ ವಾಸಿಯಾಗುವುದು.” ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು, “ನಾನೇನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಗೊತ್ತೇ ಮಗೂ?” “ಏನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?” ಅವರೆಂದರು, “ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ, ರಾಕೂರರು ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದರು” - ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತ ಅವರು ಅಳತೊಡಗಿದರು. ಅವರು ಅಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ ನೀರು ಉಕ್ಕಿ ಬಂತು. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಅವರು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು, “ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ, ಇದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಕೂಡದು.” ನಾನೆಂದೆ, “ಆಗಲಮ್ಮಾ, ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಲಾರೆ.” ಅವರಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟೆ ನಿಜ, ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿನ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಇದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಇಂದೇಕೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಲೇಖನಿಯ ಮೂಲಕ ಇದು ಹೊರಬಂತು. ಅವರು ಮತ್ತೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. “ಯೋಗಿನ್ ನನ್ನ ಮಗನೇ; ಹೇಗೆ ಶಾರದಾ ನನ್ನ ಮಗನೋ, ಅದೇ ರೀತಿ” ಇತ್ಯಾದಿ.^೨

ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂತ್ವನ ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನೋಡಿ, ನಾನು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದೆ. ನಾನು ಬಂದಾಗ ರೋಗಿಯ ಅವಸ್ಥೆ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಅಂದು ‘ಉದ್ಬೋಧನ’ದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಶಶಿಭೂಷಣ ಫೋರ್ಡ್ ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕರೆದು, ಅವರ ಬಳಿ ಏನೋ ಹೇಳಿದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆಗೆ ರೋಗಿಯ ಅವಸ್ಥೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹದಗೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು.

ಆಗ ಸರಿಸುಮಾರು ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಮಧ್ಯಭಾಗ.^೩ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನೋಡುವಾಗ, ರೋಗಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವರೆಂಬುದು ಖಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಬೇಲೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ಸುದ್ದಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಯಿತು. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ರೋಗಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕಾಂತಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಕೃಷ್ಣಲಾಲ್ ಮಂಚದ ತಲೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅವನು ದನಿಯೆತ್ತಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಅವನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮೇಲಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಜೋರಾಗಿ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಿ ಅಳತೊಡಗಿದರು. ಹಿಂದೆಂದೂ ಅವರು ಈ ರೀತಿ ಅತ್ತದ್ದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು

೨. ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜ್ ಹಾಗೂ ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದಿದ್ದರು ಎಂದು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ.

೩. ಚೈತ್ರಮಾಸದ ೧೫ ರಂದು (೧೮೯೯ರ ಮಾರ್ಚ್ ೨೮ರಂದು) ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರು ದೇಹಾತ್ಮಗ ಮಾಡಿದರು.

ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಅವರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಆರ್ತನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಾನು ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅವರ ಎರಡೂ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅಳಬಾರದೆಂದು ನಾನಾ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನುನಯದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಅದರಿಂದೇನೂ ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಳಿದರು, “ನೀನು ಹೋಗು, ಹೋಗು; ನನ್ನ ಯೋಗಿನ್ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ!”

ಬೇಲೂರು ಮಠದಿಂದ ಸಾಧುಗಳು ಬಂದರು. ಖೋಕಾ ಮಹಾರಾಜ್ (ಸ್ವಾಮಿ ಸುಬೋಧಾನಂದರು) ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮಹಾರಾಜರ ದೇಹಕ್ಕೆ ವಿಭೂತಿ ಲೇಪಿಸಿ, ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿದರು. ಕೃಮೇಣ ಈಗತಾನೇ ಆರಂಭಗೊಂಡಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ನಿನ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರು ಬಂದು ಸೇರಿದರು.^೪ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಹೂ, ಗಂಧ ಹಾಗೂ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಮರದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ತಂದಿಟ್ಟರು. ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ‘ಉದ್ಬೋಧನ’ ದಲ್ಲಿರಲು ಹೇಳಿ, ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಶವದೊಂದಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೋದರು.

ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಗಾನಂದರ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಕಾಶೀ ಮಿತ್ರರ ಫಾಟ್‌ಗೆ ಎದುರಾಗಿ, “ಹರಿ: ಓಂ ತತ್ ಸತ್” ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯೊಂದಿಗೆ, ಕಲ್ವತ್ತದ ಬಾಗ್‌ಬಜಾರ್ ಬೀದಿಯಿಂದ ಬೇಲೂರು ಮಠದ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ವೃಂದದವರು ಹೊತ್ತೊಯ್ದು ತೊಡಗಿದರು. ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಾಣದ ದೃಶ್ಯ ಅದಾಗಿತ್ತು. ಅಶ್ರು, ತರ್ಪಣದೊಂದಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರೂ, ಮಹಿಳೆಯರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬಂದು ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಇಂಥ ಮಹಾ ಪುರುಷನತ್ತ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಪಡಿಸಿದರು. ಕಲ್ವತ್ತದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೊಸ ದೃಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಸೂಕ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶವವನ್ನು ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಸಂನ್ಯಾಸಿವೃಂದವು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಒಂದೇ ಧ್ವನಿಯಿಂದ, **ವಾಯುರನಿಲಮಮೃತಮಥೇದಂ ಭಸ್ಮಾಂತಂ ಶರೀರಮ್ |**

ಓಂ ಕೃತೋ ಸ್ಮರ ಕೃತಂ ಸ್ಮರ, ಕೃತೋ ಸ್ಮರ ಕೃತಂ ಸ್ಮರ ||

- ಮೊದಲಾದ ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಸ್ಮಶಾನ ಭೂಮಿ ಅವುಗಳ ಅನುರಣನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿತು. ನೋಡನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ಚಿತಾಭಸ್ಮದಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು.

೪. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮುನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತ್ತು. ರಾಮಕಾಂತ ಬಸು ಸ್ಥೀಟಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬಲ ರಾಮ ಬಸುವಿನ ಮನೆಯ ಮಹಡಿಯ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಷನ್ನಿನ ಅಧಿವೇಶನ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಗಾಗ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜ್ ಒಂದು ಸಲ ಒಂದು ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಭಾಷಣಕಾರರೆಂದರೆ ಗಿರೀಶಚಂದ್ರ ಫೋರ್ಡ್, ಡಾಕ್ಟರ್ ಫೋರ್ಡ್, ಸ್ವಾಮಿ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತಾನಂದ ಇತ್ಯಾದಿ. ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರೆಂದರೆ ಶರತ್ ಸರ್ಕಾರ್, ಚುನಿಲಾಲ್ ಬಸು, ಅಸೀಮಕುಮಾರ್ ಬಸು ಹಾಗೂ ಕೈಲೇಂದ್ರ.

ಭಸ್ಮಸ್ತೂಪವು ಪವಿತ್ರ ಭಾಗೀರಥಿ ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯಸಾಮ್ರಾಟ್ ಗಿರೀಶಚಂದ್ರ, ಥಿಯೇಟರಿ ನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನು ಎರಡು ಬಿಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿ, ಆ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡ.

ಎಲ್ಲವೂ ಮುಕ್ತಾಯವಾದ ನಂತರ ಖೋಕಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಸ್ಥಿಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಅದನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಒಯ್ದರು. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಇಡಲಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜರ ಒಂದು ತೈಲಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಸಿ, ದೇವಾಲಯದ ಹೊರಗಿನ ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ತೂಗಿ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಮರುದಿನ ಶ್ರೀಮಾತೆ ದುಃಖದಿಂದ, “ಮನೆಯ ಒಂದು ಇಟ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜರು ದೇಹಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ‘ಉದ್ಬೋಧನ್’ದಲ್ಲೇ ಕೃಷ್ಣಲಾಲ್ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟ. ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಪ್ರತಿದಿನ ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತೆ ಉದ್ಬೋಧನದಲ್ಲೇ ತಂಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ತಮ್ಮಂದಿರ ಪಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅರ್ಚಕ ವೃತ್ತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು; ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯ ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯ ತಮ್ಮಂದಿರು. ಈ ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮಂದಿರು ಕಲ್ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಅಲ್ಲೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಂಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚೋರ್‌ಬಾಗಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಸಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಅಭಯಕುಮಾರ^೫ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಪ್ರವೇಶಿಕಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾಗಿ, ಕ್ಯಾಂಬೆಲ್ ನಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜರು ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅಭಯಕುಮಾರ ಕಾಲೆರಾ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ, ಮೃತ್ಯುವನ್ನಪ್ಪಿದ. ಅವನು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದಿದ್ದಾಗ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಶ್ರೀಮಾತೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಶರತ್ ಮಹಾರಾಜ್ ಹಾಗೂ ಸುಶೀಲ್ ಮಹಾರಾಜ್ ರೋಗಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಾತೆಯ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, “ಅಷ್ಟೊಂದು ಜೋರಾಗಿ ಭೇದಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ವಾಸಿಯಾಗಲು ತಾರ್‌ಶಯನಿ, ಶರತ್ ಹಾಗೂ ಸುಶೀಲ್ ಎಷ್ಟು ಸಲ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮಲವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಯಿತು!” ಈ ತಮ್ಮನನ್ನು ಶ್ರೀಮಾತೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದಕಾರಣ ಅವನ ಮರಣದ ನಂತರ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದುಃಖಿಸಿದರು.^೬

ಯೋಗಿನ್ ಮಹಾರಾಜರ ದೇಹತ್ಯಾಗವಾದ ನಂತರ, ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಅಂತರಂಗದ ಶಿಷ್ಯರೊಬ್ಬರ ಮರಣದ

೫. ಅವನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಅಭಯಚರಣ (ನೋಡಿ: ‘ಶ್ರೀಮಾ ಸಾರದಾದೇವಿ’, ಪು.೧೬) -ಸ೦

ಬಳಿಕ, ಹಾಗೂ ಅದಾದ ಮೇಲೆ (ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಬಳಿಕ) ತಮ್ಮ ಅಭಯಕುಮಾರನ ಮರಣದ ಬಳಿಕ ಅವರು ಎಷ್ಟೊಂದು ದುಃಖಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದರು ಅಂದರೆ, ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಂಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಅವರನ್ನು ಹುಟ್ಟೂರಾದ ಜಯರಾಮ ಬಾಟಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಅವರು ವರ್ಧಮಾನದ ಮೂಲಕ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾರಿ ಮಧ್ಯೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೆ; ಅದನ್ನು ಅವರ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತೇನೆ:

ದಾಮೋದರ ನದಿ ದಾಟಿ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಸಿಗದ ಕಾರಣ ಎತ್ತಿನಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಗಾಡಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಕಾಲುವಡೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ರಾತ್ರಿಹೊತ್ತು; ಸುಮಾರು ನಡುರಾತ್ರಿ ಕಳೆದಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಹರ ವಿದ್ವಿರಬೇಕು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಆಳವಾದ ಬಿರುಕು ಉಂಟಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಗಮನಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯ ನಡುವೆ ಎಂತಹ ಅಂತರವುಂಟಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಗಾಡಿ ಸಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿ ಬಿರುಕಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದರೆ, ಅದರ ಚಕ್ರ ಕಳಚಿ ಹೋಗುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಅಲುಗಾಟದಿಂದ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ನಿದ್ರೆಗೆ ಭಂಗವುಂಟಾಗಬಹುದಿತ್ತು, ಅವರಿಗೆ ಏನು ಬೇಕುವ ಸಂಭವವೂ ಇತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾಡಿ ಸುಗಮವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ, ಶ್ರೀಮಾತೆ



ಸ್ವಾಮಿ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತಾನಂದ (ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್)

೬. ಅಭಯಚರಣ ಮೃತ್ಯುವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದು ೧೮೯೯ ಆಗಸ್ಟ್ ೨ ರಂದು. ಮರಣಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯಷ್ಟೇ ಅವನು ಕ್ಯಾಂಬೆಲ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಬರೆದಿದ್ದ. -ಸ೦.

ಯವರ ನಿದ್ರೆಗೂ ಭಂಗವುಂಟಾಗದಂತೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಬಿರುಕು ಬಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ದಪ್ಪನೆಯ ಶರೀರದ ಮೇಲಿನಿಂದ ಗಾಡಿ ಸಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಭಾವನೆಯೇನೋ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ತಾನೇ ಸಾಯಬೇಕಾದೀತು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ಅವರಿಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಅದೂ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರನ್ನು ಯಾರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರು? ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ರಕ್ಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಹೊಣೆ ಬೇರೆ ಯಾರದು? - ಈ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ಅವರು ಕಲ್ಪತೆಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಮಾತಿದೆ, ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಬದಲಾಯಿಸ ಬಲ್ಲರು ಅಂತ. ಇಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು. ಗಾಡಿ ಬಿರುಕಿನ ಸಮೀಪ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಜೋರಾಗಿ ಕಿರುಚಿ, ಗಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ತಾವೇ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಇಳಿದು, ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಬೈದುಬಿಟ್ಟರು; ನಡಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಬಿರುಕು ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ದಾಟಿದರು. ಖಾಲಿ ಗಾಡಿ ಆ ಬಿರುಕಿನ ಮೂಲಕ ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟಿತು. ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜ್ ಗಾಡಿ ದಾಟಿಸಲು ಕೈ ಜೋಡಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಮಾತೆ ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜರ ನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಗುರುಭಕ್ತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದರು.

ಶ್ರೀಮಾತೆ ಜಯರಾಂಬಾಟಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಸಲ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಆಗ ಶಾರದಾ ಮಹಾರಾಜರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ನಮಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿ ತಾವೇ ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟು, ಮೈದಾ, ಸಕ್ಕರೆ, ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ, ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ, ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು, ಸಿಹಿತಿಂಡಿ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಖರೀದಿಸಿ, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗೋಣಿಚೀಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟರು. ವರ್ಧಮಾನದ ಮೂಲಕ ಹೋಗುವಾಗ ಸಿಗುವ ಚಟಿ (ಹೋಟೆಲು)ಗಳ ಹೆಸರು, ಅವು ದೂರವಿರುವುದರಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಗಬೇಕು; ಎಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು, ಏನು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟರು. ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಆದ ಪಂಡಿತ ಮೋಕ್ಷನಾಥ ಸಮಾಧ್ಯಾಯಿ ಕೂಡ ಇದ್ದ.

ವರ್ಧಮಾನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನ ಆಶ್ರಿತನೊಬ್ಬ ರಾಜ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿದ್ದ. ಮೊದಲಿನ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಳೆದೆವು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ದಾಮೋದರ ನದಿ ದಾಟಿ, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಕಾಮಾರಪುಕುರದವರೆಗೆ ಒಂದು ಎತ್ತಿನಗಾಡಿಯನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದು

ಕೊಂಡೆವು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಉಚಾಲನ್ ಎಂಬ ಚಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಸ್ನೇಹಿತ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸಿ, ಎರಡನೇ ಪ್ರಹರದ ಊಟ ಮುಗಿಸಿದೆವು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ, ದ್ವಾರಕೇಶ್ವರ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಏಕ್‌ಲಖೀ ಎಂಬ ಚಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತಂಗಿದೆವು. ಮರುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಾವು ಕಾಮಾರಪುಕುರ ತಲುಪಿದೆವು.

ಕಾಮಾರಪುಕುರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರಿದ್ದ ಮನೆ ಯಲ್ಲೇ ತಂಗಿದೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಶಿವರಾಮ ಇದ್ದ. ಅವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಾನು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಬಾಲ್ಯಲೀಲೆಗಳು ನಡೆದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದೆ. ರಘುವೀರನ ಮಂದಿರ, ಹಾಲದಾರಪುಕುರ, ಭೂತಿರಖಾಲ್, ಶಿವಮಂದಿರ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದೆ. ಅಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸಂತೆ ಇತ್ತು. ಸಂತೆಯಿಂದ ಜಯರಾಮಬಾಟಿಗಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ, ಒಂದು ಹೊರೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಸಂಜೆ ಜಯರಾಮ ಬಾಟಿಗೆ ಮರಳಿದೆವು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆಮೋದರ ನದಿ ದಾಟಿ, ಹಳದಿ ಹಾಗೂ ಪುಕುರ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಹಾದು, ಕತ್ತಲಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದೆವು. ಧೂಳು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಗೆ ತುಂಬಾ ಆನಂದವಾಯಿತು. ನಮಗೆ ತಂಗಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ, ಅವಸರವಾಗಿ ಕುಡಿಯಲು ನೀರುಕೊಟ್ಟು, ತರಕಾರಿ ಹೆಚ್ಚಲು ಕುಳಿತರು. ಊಟಕ್ಕೆ ಪೂರಿ, ಕಡಲೆಬೇಳೆ ದಾಲ್, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಪಲ್ಯ, ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಪದಾರ್ಥ, ಹಾಲು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿದ್ದವು. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಮಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಬಡಿಸಿದರು ಕೂಡ. ಶ್ರೀಮಾತೆ ಸ್ವತಃ ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ನಾನು ಊಟ ಮಾಡಿದುದು ಇದೇ ಮೊದಲು. ಅದು ಕಲ್ಪತ್ತಾದ ಅಡುಗೆಯಂತೆಯೇ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿತು. ಹಾಗನ್ನಿಸಿತೆನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ದುಃಖವಾಯಿತು - ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರು ನಮಗೋಸ್ಕರ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದೆ: “ನಮಗೋಸ್ಕರ ನೀವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿರಿ, ಕಾತರಗೊಂಡಿರಿ. ನೀವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡಿ ಅಂತ ನಮ್ಮಾಸೆ. ಅನ್ನವಷ್ಟೇ ಊಟಮಾಡಿ ನಮಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಿದೆ; ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ ನಾವೂ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.” ಅದಕ್ಕೆ ಅವರೆಂದರು, “ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೋಸ್ಕರ ತಾಯಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರಂತೆ?” ಹೀಗೆ ಅವರು ಏನೇನೋ ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ನಾವು ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಮಾರನೇ ದಿನದಿಂದ ನಾವು ಅತ್ತೆಯಂದಿರ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಊಟ ಮಾಡತೊಡಗಿದೆವು.

ಇದೇ ರೀತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರೊಂದಿಗೆ ವಾದ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆಗ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣ ಮಹಾರಾಜ್ (ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾ ನಂದರು) ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದರು. ಅಂದೂ ಕೂಡ ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀಮಾತೆ ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ, ಪೂರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ನಮಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿದರು.

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)